

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет
Кафедра давньої та нової історії України

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФЕОДАЛЬНЕ МІСТО УКРАЇНИ-РУСИ IX–XIII СТ.
для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 032 Історія та археологія
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Історія України та культурна антропологія
(з поглибленим вивченням іноземних мов)
вибірковий блок Давня, середньовічна та нова історія України
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

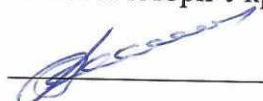
Викладач: Могильний Леонід Петрович, доктор історичних наук, професор кафедри давньої та нової історії України

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. (підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Могильний Леонід Петрович, доктор історичних наук, професор кафедри давньої та нової історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри давньої
та нової історії України

 (Віктор КОЛЕСНИК)

Протокол № 12 від «30» червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії (Наталія ТЕРЕС)

«29» серпня 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів сучасного рівня наукових знань (на інформативному, інтерпретаційному та дискусійних рівнях) з історії формування, розвитку і значення феодального міста Русі-України протягом IX–XIII ст.

2. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

1.1. основні проблеми та напрямки досліджень історії феодальних міст Русі-України в IX–XIII ст. розглянуті у сучасній вітчизняній та зарубіжній історіографії, методи і методологічні підходи у їхньому вивченні;

1.2 основні етапи історичного розвитку феодального міста Русі; історію формування феодального міста та містогенезу Русі на теренах України в IX–XIII ст.

вміти:

2.1 використовувати сучасні методи історичного пізнання, історичний термінологічно-понятійний апарат; визначати сутність, природу та генезу історичних явищ, здійснювати їх аналіз та узагальнення, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і процесів;

2.2 самостійно працювати з джерелами по означеній проблематиці, мати навички наукового аналізу історичних джерел, документів, наукової літератури.

3.1 **Володіти елементарними навичками** класифікації джерел, встановлення причинно-наслідкових зв'язків

3. Анотація навчальної дисципліни – однією з соціально-економічних тенденцій розвитку населення IX–XIII ст. на теренах України виступає прискорений процес створення, формування і розбудови міст, як центрів влади, ремесла, торгівлі і духовного життя. Прискіплива увага потрібна для з'ясування всіх різноманітних обставин перетворення селищ, городищ, замків східних слов'ян на повноцінні адміністративні і економічні центри племен, регіонів, князівств. Власне, тогочасний розвиток суспільства сприяв прискореному розвитку середньовічної моделі міст у зв'язку з формуванням державності на території України. Найінформативнішою частиною курсу є описи різнотипових міст Русі розроблені дослідниками по результатах археологічних розкопок.

4. Завдання – формування у студентів сучасного рівня наукових знань (на інформативному, інтерпретаційному та дискусійному рівнях) з історії міст Південно-Західної Русі; вміння аналізувати їхнє значення і роль в історії Київської Русі, основні проблеми та напрямки урбанізації у Київській державі у сучасній вітчизняній та зарубіжній історіографії; вироблення у студентів навичок самостійної дослідницької роботи із джерелами означеного періоду та наукового аналізу історичних документів і пам'яток з даної проблематики. Студент має отримати і розвинути інтегральні, загальні та фахові компетентності.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Розуміння застосовуваних способів та методів аналізу матеріалів дослідження	лекція, семінар	Тест 3М1, іспит	20%

1.2	Знати основні етапи розвитку міст Русі та містогенезу в IX-XIII ст.	лекція, семінар	Тест іспит	ЗМ1, 20%
2.1	Здатність збирати й інтерпретувати відповідні дані	лекція, семінар	Контрольна робота ЗМ2, іспит	20%
2.2	Аналізувати складності в межах спеціалізації для донесення суджень, які відбивають відповідні проблеми створення, формування та розвитку міст	лекція	Контрольна робота ЗМ2	10%
2.3	Навички та вміння розробляти і виконувати тематичні дослідження, інтерпретувати дані і робити висновки	самостійна робота	Реферат, контрольна робота ЗМ2	10%
2.4	Здатність критично використовувати наукові дані та інші історичні джерела інформації		Реферат, іспит.	10%
2.5	Здійснювати моделювання та аналіз з метою детального вивчення і дослідження питань феодального міста		Реферат, іспит	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5
ПРН 9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.	+		+		+	+	
ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.	+	+		+	+		+
ПРН 17.1. Знати та аналізувати найважливіші наративні джерела з історії України.	+		+			+	
ПРН 17.2. Вміти узагальнювати перебіг основних подій на території України в доісторичний, ранньоісторичний, середньовічний та в період нового часу.	+	+		+			+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота 1 (тест) РН1.1 – РН1.2 – 20 балів/ 12 балів*.
2. Контрольна робота 2 (три питання), опитування РН2.1 – РН2.2 – 20 балів/ 12 балів.
3. Самостійна робота. Реферат, РН3.1: – 20 балів/ 12 балів.
4. Підсумкова контрольна робота, іспит: – 40 балів/ 24 бали.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання у формі екзамену:

- максимальна кількість балів які можуть бути отримані студентом – 40 балів по 100-бальній шкалі;

- результати навчання які будуть оцінюватись – дві контрольні роботи і реферат;

- форма проведення і види завдань – письмові завдання у вигляді тестів різного рівня складності і питання для аналітичних висновків та узагальнень;

- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – 24 бали.

Необхідна умова допуску до екзамену: студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до екзамену 36 балів.

7.2 Організація оцінювання: порядок організації передбачених робочою навчальною програмою форм оцінювання із зазначенням орієнтовного графіку оцінювання:

- Контрольна робота першого модуля;

- Контрольна робота другого модуля;

- Реферат по тематиці навчальної дисципліни – протягом семестру;

- Самостійна робота: підготовка реферату, тез конференцій, доповідей та ін. – протягом семестру.

Контроль знань і розподіл балів, які отримують студенти.

Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Обов'язковим для допуску до іспиту є відвідування лекцій, виконання передбачених програмою завдань для самостійної роботи та написання контрольних робіт, в результаті чого студент має набрати не менше ніж 36 балів (рекомендований мінімум).

Оцінювання за формами контролю:

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (самостійна робота, контрольна робота, тестування) і підсумковий контроль (іспит).

Завдання поточного контролю полягає у перевірці засвоєння певного блоку інформації, її розуміння, вироблення навичок самостійного опрацювання джерел та літератури, вміння усно публічно або письмово проявити свої знання і навички. Завдання підсумкового контролю – перевірка засвоєння студентами програмного матеріалу в цілому.

Загальна сума балів – 100 балів (із них, поточний модульний контроль 60 балів; підсумковий контроль – 40 балів).

Змістовий модуль 1 Базові методики палеографічного аналізу		Змістовий модуль 2 Рукописні практики і стилі в XI— XVIII ст.		Іспит
30 залікових балів (максимум)		30 залікових балів (максимум)		
Самостійна робота	Модульний контроль	Самостійна робота	Модульний контроль	40 балів (максимум)
20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	

СЕМЕСТРОВА РОБОТА ТА МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання у вигляді тестування під час модульної контрольної здійснюється у діапазоні від 0 до 20 балів. Тестове завдання ЗМ1 містить 20 питань, до кожного з яких пропонується по 4 варіанти відповідей. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Модульна контрольна робота ЗМ2 складається з трьох питань. Перше питання підвищеної складності оцінюється в 10 балів, два наступних питання оцінюються по 5 балів кожне.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем. Перевірка рівня засвоєння матеріалу здійснюється у вигляді виконання наукового реферату та тестування. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів.

Оцінювання реферату здійснюється за 20-бальною шкалою за наступними критеріями:

- глибоке розкриття проблеми на основі використання історичних джерел та літератури; обґрунтоване відображення власної позиції автора, належне оформлення роботи 18-20 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми, самостійний характер реферату 15-17 балів;
- компілятивний характер роботи 12-14 балів;
- неповне розкриття проблеми, допущено грубі помилки у оформленні роботи 9-11 балів;
- розкрито лише окремий аспект проблеми 6-8 балів
- обсяг та оформлення роботи не відповідають прийнятним вимогам 3-5 балів;
- реферат є плагіатом, незданий вчасно 1-2 бали.

Індивідуальне завдання (реферат) студент подає не пізніше четвертого тижня листопада місяця.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ІСПИТУ

Робота на іспит містить три завдання, одне оцінюється в 10 балів і два підвищеної складності – 15 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	15-13
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	10-12
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	8-9
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	6-7
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	4-5
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	2-3
Відповідь має значні помилки, або відсутня	0-1

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	с/р
Змістовий модуль 1.				
Теоретичні проблеми дослідження міст Київської Русі				
1	Вступ. Мета, завдання курсу. Джерела. Історіографія.	1	2	
2	Тема 1. Зміст, основні поняття, теоретичні засади давньоруського міста. Теорії походження середньовічного міста.	2	2	4
3	Тема 2. Періоди і шляхи формування давньоруських міст.	2	2	4
		2	2	
4	Тема 3. Протоміський період у генезі давньоруського міста (VII – IX ст.)	1	2	4
5	Тема 4. Соціально-топографічна структура міст Київської Русі.	2	2	4
6	Тема 5. Класифікація і соціальна типологія міст Київської Русі.	2	2	6
		2	2	
7	Тема 6. «Мале місто» і замок у Київській Русі.	1	2	4
	<i>Модульна контрольна робота 1</i>	1		
Змістовий модуль 2.				
Характеристика давньоруських міст. Основні аспекти їхнього функціонування				
8	Тема 7. Суспільно-політичне життя давньоруського міста.	2	2	8
9	Тема 8. Історична демографія, соціальний та етнічний склад населення міст Київської Русі.	1	2	4
10	Тема 9. Провідні галузі ремесла давньоруських міст. Міста як центри внутрішньої і зовнішньої торгівлі.	2	2	8
		2		
11	Тема 10. Містобудування. Архітектура міст Київської Русі.	2	2	6
12	Тема 11. Давньоруське місто - центр духовного та культурного життя Русі.	2	2	4
13	Тема 12. Міста Русі-України після монгольського завоювання. Археологічні джерела про стан і функціонування давньоруських міст після Батієвого погрому.	1	2	4
		1		
	<i>Модульна контрольна робота 2</i>	1		
	ВСЬОГО	30	30	60

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінарські заняття – **30 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні:

1. Булкин В.А. Археология и вопросы генезиса древнерусского города: трудности и перспективы // Старожитності Русі-України. – К., 1994.
2. Галицько-Волинський літопис / Дослідження. Текст. Коментар / за ред. М.Ф. Котляра. – К., 2002.
3. Грушевський М.С. Історія України-Руси. – Т.І-ІІІ. – К., 1991-1993.
4. Давня історія України: у 3 т. – Т. 3: Слов'яно-руська доба – К., 2000.
5. Котляр Н.Ф. Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волынской Руси IX-XIII вв. – К., 1985.

Додаткові:

1. Брайчевський М.Ю. Коли і як виник Київ. – К., 1963.
2. Довженок В.Й., Гончаров В.К., Юра Р.О. Давньоруське місто Воїнь. – К., 1966.
3. История Киева в 3-х т. – Т.1. Древний и средневековый Киев. – К., 1982.
4. Історія української культури у 5-ти т. – Т.1. Історія культури давнього населення України. – К., 2001.
5. Килиевич С.Р. Дитинец Киева IX – пер.пол XIII веков. По материалам археологических исследований. – К., 1982.
6. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. – К., 1998.
7. Літопис Руський / за Іпатським списком пер. Л. Махновець. – К., 1989.
8. Моця О., Казаков А. Давньоруський Чернігів. – К., 2011.
9. Русина О. Студії з історії Києва та київської землі. – К., 2005.
10. Старожитності Посулля. – К., 2016.
11. Сухобоков О.В. Древнерусский Путивль и его округа. – Путивль, 1990.
12. Толочко П.П. Древнерусский феодальный город. – К., 1989.
13. Чернигов и его округа в IX-XIII вв. – К., 1988.